

**BIOGEN ELEMENTLAR KONSENTRATSIYASINING O‘ZGARISHI
BILAN BOG’LIQ BO‘LGAN ENDEMIK VA KASB KASALLIKLARI**
Po‘latova M.M. 101-guruh I Pediatriya va xalq tabobati fakulteti
Imiy rahbar: t.f.n., dotsent Arifjanov S.Z.
ToshPTI, Tibbiy va biologik kimyo, Tibbiy biologiya, umumiy genetika

Dolzarbliigi: Biogen elementlar -organizmlar tarkibida doim bo‘ladigan va ularning hayot faoliyatida muhim ro‘l o‘ynaydigan kimyoviy elementlardir. Tabiiy sharoitda organizmlarning hujayra va to‘qimalarida mavjud bo‘lgan barcha kimyoviy elementlar muayyan fiziologik vazifa bajaradi. Biogen elementlardan birortasining miqdorda kam bo‘lsa, kasallik yuzaga keladi. Maslan, iste‘mol qilinadigan oziq-ovqat mahsulotlarida yod yetishmasligi kasallikning asosiy sababi hisoblanadi. Sog‘lom odamga bir kecha kunduzda 100-200 mikrogramm yod kerak bo‘ladi. Shu miqdordan kamaysa, gipoterioz, aksincha ortib ketsa gipertirioz paydo bo‘ladi. Ayollarda erkaklarga qaraganda 5 marta ko‘proq yod uchraydi.

Ahamiyati: Qalqonsimon bez moddalar almashinuvini nazorat qiladi va uni sog‘liq qo‘riqchisi deb ataydilar. Bezda biron muammo yuz bersishi bilan organizmda quyidagilar kuzatiladi: bezovtalanish, kayfiyatni yo‘qligi, charchoq va uyquchanlik. Qalqonsimon bez yurak va miya faoliyatini hamda yurak mushaklarning tonusini boshqaradi.

Maqsadi: Jahon Sog‘liqni Saqlash Tahkilotining tadqiqotlariga ko‘ra, o‘tgan 10yil mobaynida bolalarda buqoq shakllanishi 6%ga oshdi va umumiy bolalar endokrin kasalliklarining chorak qismiga teng bo‘ldi. Bunday yuqori ko‘rsatgichlar noto‘g‘ri ovqatlanish, salbiy ekologik sharoit bilan bog‘liq. Bolalarda ushbu kasallik o‘ziga xos endemik kretinizmning shakllanishi kabi asorat qoldirishi mumkin. Bolaning nafaqat intellektual, balki jismoniy rivojlanishdan ortda qolish hamda markaziy asab tizimining buzilishi bilan kechadi.

Kasb kasalligi yomon mehnat sharoitlari va kasbga aloqador zararlarning organizmga ta‘siri natijasida paydo bo‘ladi. Masalan: kasbga aloqadorlik karlik, shovqinning juda baland bo‘lishi, kimyoviy moddalar bilan ishlasa va boshqalar oqibatida kelib chiqadi.

Qo‘llanilish usuli: Ilmiy adabiyotlar va internet ma‘lumotlari asosida yod mikroelementini inson organizmida muhim element ekanligi o‘rganildi.

Xulosa: Buqoqni davolashning asosiy usuli gormonlarni o‘rnini bosish hisoblanadi. Buning uchun tirozinning turli xil faol unumlari ishlatiladi. Bunday preparatlar endokrin bezi tomonidan ishlab chiqariladigan gormonlarning fiziologik parametrlari bilan tenglashadi. Nafaqat preparatning kerakli miqdorini, balki salbiy natijalarga olib kelmaydiganini ham tanlash juda muhimdir. Davolash dori moddalarini muntazam iste‘mol qilish ko‘pincha hayotning oxirigacha davom etadi. Gormonlar nisbatini nazorat qilishni unutmazlik tavsiya etiladi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Гулямов, Саидало Саидкамалович, et al. "Морфологические изменения в мышечной ткани при различной степени контрактуры." Science for Education Today 1 (23) (2015): 64-71.